การพัฒนาสตรีทอาร์ตเป็นทรัพยากรท่องเที่ยวในพื้นที่การท่องเที่ยวจังหวัดเลย

Developing Street Art as a Tourism Resource in Loei Province's Tourist Areas

ไทยโรจน์ พวงมณี[1], อิสริยาภรณ์ ชัยกุหลาบ[2] ธีระพงษ์ พิทักษ์ศฤงคาร[3] สุภาวดี สำราญ[4] และอรทัย จิตไธสง[5]

Thairoj Phoungmanee[1], Issariyaporn Chaikularb[2] Teerapong Pitaksaringkarn[3] Supawadee Sumran[4] and Orathai Jittaisong[5]

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย[1,2,3]

Faculty of Humanities and Social Science[1,2,3]

คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย[4,5]

Faculty of Science and Technology[4,5]

*Corresponding Author, E-mail: thai-roj@hotmail.com

Received: August 31, 2025 Ravised: November 30, 2025 Accepted: January 20, 2026

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์ศึกษาแนวทางการพัฒนาสตรีทอาร์ตเป็นทรัพยากรท่องเที่ยวในพื้นที่การท่องเที่ยวจังหวัดเลย ใช้แนวคิดการพัฒนาการท่องเที่ยว และแนวคิดสตรีทอาร์ต จากการศึกษาพบว่า จังหวัดเลยมีการพัฒนาพื้นที่การท่องเที่ยวด้วยสตรีทอาร์ต 5 พื้นที่คือ อำเภอเมืองเลย อำเภอเชียงคาน อำเภอด่านซ้าย อำเภอปากชม และอำเภอภูเรือ มีเป้าหมายเพื่อส่งเสริมและสร้างการรับรู้การท่องเที่ยว จากการศึกษาพบว่า ด้วยรูปแบบที่ยังไม่โดดเด่น ขาดการเชื่อมโยงให้เป็นย่าน หรือเมืองท่องเที่ยวด้วยการสร้างคุณค่าด้วยสตรีทอาร์ตให้เป็นทรัพยากรท่องเที่ยว มีแนวทางการพัฒนาสตรีทอาร์ตเป็นทรัพยากรท่องเที่ยว ดังนี้ 1) จัดสร้าง หรือแสวงหาพื้นที่ย่านการค้าของภาครัฐและเอกชนที่มีศักยภาพต่อการท่องเที่ยว 2) สร้างความร่วมมือระหว่างภาครัฐ เอกชนและประชาชน เพื่อร่วมกันค้นหา และสร้างรูปแบบสตรีทอาร์ตที่เหมาะสม 3) กำหนดเรื่องราวเฉพาะท้องถิ่น เช่น ประวัติศาสตร์เชิงพื้นที่ วิถีชีวิตวัฒนธรรม และประเพณี 4) มีรูปแบบเชิงปฏิสัมพันธ์กับนักท่องเที่ยว 5) รูปลักษณ์ของพื้นที่สตีทอาร์ตต้องดูยิ่งใหญ่ ทรงพลัง และสื่อความหมายได้ลึกซึ้ง 6) ต้องสามารถเปลี่ยนแปลง และพัฒนาให้มีรูปแบบงานใหม่ หรือมีงานหมุนเวียนตามกระแสการท่องเที่ยว 7) พื้นที่ท่องเที่ยวสตรีทอาร์ตเข้าถึงได้ง่าย สะดวก ปลอดภัย และ 8) มีการกำหนดผู้รับผิดชอบดูแล ทั้งการซ่อมแซม การจัดกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงศิลปะและนำท่องเที่ยวด้วย

คำสำคัญ: *1. สตรีทอาร์ต 2. การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว 3. สุนทรียศาสตร์การท่องเที่ยว*

Abstract

This academic article aimed to study the approaches for developing street art as a tourism resource within the tourist areas of Loei Province, utilizing the concepts of tourism development and street art. The study revealed that Loei Province developed street art in five tourist areas: Mueang Loei, Chiang Khan, Dan Sai, Pak Chom, and Phu Ruea districts, to promote and raise awareness of tourism. The research revealed that, due to a lack of distinctiveness and insufficient integration to form cohesive tourism precincts or towns by enhancing the value of street art as a tourism resource, the development guidelines were suggested as follows: 1) create or find potential public and private commercial areas suitable for tourism; 2) foster collaboration among government, private sector, and local communities to jointly identify and create appropriate street art formats; 3) define locally-specific narratives, such as spatial history, way of life, culture, and traditions; 4) incorporate interactive elements with tourists; 5) ensure the visual presentation of street art areas to be grand, powerful, and profoundly meaningful; 6) enable adaptability or evolution to introduce new works or rotate displays in response to tourism trends; 7) guarantee that street art tourism areas are easily accessible, convenient, and safe; and 8) designate responsible entities for maintenance, repairs, and the organization of art-based tourism activities and guided tours.

Keywords: *1. Street arts, 2. Tourism Development 3. Tourism Aesthetics*

บทนำ

สตรีทอาร์ต (street arts) เป็นทรัพยากรท่องเที่ยวที่ถูกสร้างขึ้นบนพื้นที่สาธารณะโดยศิลปิน มีวัตถุประสงค์เพื่อการสื่อสาร และการสะท้อนความคิดจากประสบการณ์ของศิลปินให้กับคนอื่นได้รับรู้ ส่วนจุดเริ่มต้นของสตรีทอาร์ตนั้นมาจากประเทศซีกโลกตะวันตก ปัจจุบันในประเทศไทยได้นำสตรีทอาร์ตมาพัฒนาพื้นที่การท่องเที่ยวในเมืองใหญ่ ๆ ร่วมกับพื้นที่ดั้งเดิมที่มีเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ อาคารสถาปัตยกรรม วิถีชีวิตและวัฒนธรรมร่วมกันอยู่ ดังเช่น จังหวัดภูเก็ต เชียงใหม่ กรุงเทพฯ ได้นำสตรีทอาร์ตมาเป็นเครื่องมือส่งเสริมการท่องเที่ยว ซึ่งรูปแบบของสตรีทอาร์ตจะสัมพันธ์กับสภาพพื้นที่ เช่น ผนังอาคาร ผนังรั้ว ฝาบ้าน สำหรับความงามของสตรีทอาร์ตนั้นสามารถรับรู้ได้จากรูปแบบผลงาน ทักษะการแสดงออก เรื่องราวที่โดดเด่น ความคิดสร้างสรรค์ และจินตนาการที่ผสมผสานกลมกลืนกันในบริบทพื้นที่แวดล้อมร่วมกับวิธีการทางศิลปะ เช่น การระบายสี การพ่นข้อความ การพ่นสี และ

การผสมผสานวัตถุสำเร็จรูปร่วมกับการวาด หรือวิธีการติดตั้งบนพื้นที่สาธารณะ (Crespi-Vallbona, & Mascarilla-Miro, 2021: 422-436) ดังนั้นสตรีทอาร์ตจึงเป็นองค์ประกอบที่ผสมผสานบนพื้นที่ว่างสาธารณะ หรือพื้นที่เอกชนที่มีสิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยวอยู่บนพื้นที่ โดยกลุ่มศิลปินได้คิดวิเคราะห์สภาพพื้นที่ เนื้อหาเรื่องราว และมีการตีความหมายโดยภาพรวมของพ้นที่ และรูปแบบของสตรีทอาร์ต จากนั้นจึงทดลองจัดวางองค์ประกอบศิลป์ และกำหนดรูปแบบให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ และเป้าหมายทางการท่องเที่ยวของพื้นที่ เช่น ย่านเมืองเก่าเมืองภูเก็ตที่นำสตรีทอาร์ตมาเป็นส่วนประกอบของสถาปัตยกรรมแบบโคโรเนียล (ปภณ กมลวุฒิพงศ์, 2566: 1-13) กล่าวได้ว่า สตรีทอาร์ตได้ถูกสร้างสรรค์ขึ้นบนพื้นที่สาธารณะในจุดต่าง ๆ ที่ไม่ใช่พื้นที่จัดแสดงงานศิลปะทั่วไป ดังนั้นผลงานสตรีทอาร์ตตลอดเส้นทางการท่องเที่ยว สามารถทำให้นักท่องเที่ยวสามารถเข้าถึงผลงานได้อย่างอิสระเสรี จึงเป็นกลยุทธ์ที่ช่วยให้นักท่องเที่ยวชื่นชม และดื่มด่ำกับทรัพยากรท่องเที่ยวใหม่ได้ (ไทยโรจน์ พวงมณี, 2568: 4)

จังหวัดเลยมียุทธศาสตร์การท่องเที่ยวระดับจังหวัดและระดับพื้นที่ภาครัฐได้ขับเคลื่อนมาอย่างต่อเนื่อง เช่น การจัดกิจกรรมการพัฒนาบุคลากร การพัฒนาผลิตภัณฑ์ของที่ระลึก การพัฒนาสาธารณูปโภคให้เป็นระบบ และการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวให้เหมาะสมกับนักท่องเที่ยวทุกช่วงวัย ทั้งนี้เพื่อให้เป็นเมืองท่องเที่ยวที่มีสุนทรียภาพ และมีกิจกรรมเชิงสร้างสรรค์ จึงต้องใช้กลยุทธ์การพัฒนาพื้นที่ท่องเที่ยวให้สามารถแข่งขันได้ (Kresic, & Prebezac, 2011: 497-517) สำหรับการพัฒนาพื้นที่การท่องเที่ยวจังหวัดเลยด้วยสตรีทอาร์ต เพื่อให้เป็นทรัพยากรท่องเที่ยวนั้นทุกภาคส่วนได้ร่วมขับเคลื่อนหลายพื้นที่ ดังเช่น บ้านแฮ่ และลานพญานาคปู่ไหลคำมา (ไทยโรจน์ พวงมณี, 2568: 12) เป้าหมายสำคัญ คือ การทำให้เกิดพื้นที่ใหม่ ๆ ที่จูงใจนักท่องเที่ยวให้เข้ามาเรียนรู้ ซึ่งพื้นที่การท่องหลายแหล่ง เช่น เมืองเก่าภูเก็ตสร้างสตรีทอาร์ตผสมผสานไปกับอาคารสถาปัตยกรรมแบบชิโนโปรตุกีส ทำให้เป็นย่านการท่องเที่ยวที่โดดเด่นขึ้น สำหรับพื้นที่การท่องเที่ยวใหม่ที่ต้องใช้สตรีทอาร์ตขับเคลื่อนการท่องเที่ยวนั้นจะต้องร่วมมือกับภาครัฐ ภาคเอกชน และชุมชน โดยกำหนดให้ภาครัฐเป็นเจ้าภาพหลัก เนื่องจากมีงบประมาณ มีการสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับชุมชน เพื่อร่วมหาแนวทางการดำเนินการพัฒนาสตรีทอาร์ตร่วมกัน (Radzuwan, Abdullah, & Rasid, 2023: 63-71) ก่อนสร้างสตรีทอาร์ตนั้นทุกภาคส่วนต้องร่วมพิจารณาพื้นที่หลัก เช่น การอยู่อาศัย วิถีชุมชน อาคารสถาปัตยกรรม สิ่งแวดล้อม รวมถึงรูปแบบของสตรีทอาร์ตที่จะต้องสะท้อนอัตลักษณ์เชิงพื้นที่ อย่างไรก็ดีพื้นที่ตั้งของสตรีทอาร์ต ระยะทางของการเข้าถึง ค่าใช้จ่าย สิ่งอำนวยความสะดวก กิจกรรมการท่องเที่ยว และรูปแบบความงามก็เป็นทางเลือกหนึ่งที่ทำให้นักท่องเที่ยวใช้เป็นเกณฑ์ที่จะเลือกเข้ามาสัมผัสและค้นประสบการณ์เชิงคุณค่า (Kresic, & Prebezac, 2011: 497-517)

จังหวัดเลยมีจุดเด่นทางธรรมชาติและวัฒนธรรม จึงถูกสื่อสารการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเป็นหลัก ดังนั้นในหลายพื้นที่จึงใช้สตรีทอาร์ตมาสนับสนุนการท่องเที่ยว เช่น อำเภอเมือง อำเภอเชียงคาน อำเภอด่านซ้าย และอำเภอปากชม ซึ่งทำให้เห็นว่าสตรีทอาร์ตสามารถสร้างบรรยากาศของเมืองท่องเที่ยว

ได้เป็นอย่างดี จากการลงพื้นที่ศึกษาตำแหน่งการสร้างสตรีทอาร์ตในแหล่งท่องเที่ยวจังหวัดเลย พบว่า แต่ละพื้นที่มีรูปแบบสตรีทอาร์ตที่ยังไม่น่าสนใจ มีจำนวนน้อย ไม่แปลกใหม่ จึงยังไม่สามารถสร้างการรับรู้การท่องเที่ยวให้กับนักท่องเที่ยวได้อย่างแท้จริง คณะผู้เขียนบทความจึงต้องการเสนอแนวทางการพัฒนาสตรีทอาร์ตให้เป็นทรัพยากรท่องเที่ยวของจังหวัดเลย เพื่อให้เป็นประโยชน์ต่อการสร้างภาพลักษณ์การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของจังไว้เลยได้อย่างมีคุณค่าและยั่งยืน

ทบทวนเอกสารการพัฒนาการท่องเที่ยวและสตรีทอาร์ต

1. แนวคิดการพัฒนาการท่องเที่ยว

การพัฒนาการท่องเที่ยว เป็นกระบวนการปรับปรุงการดำเนินการจัดการท่องเที่ยวและมิติที่เกี่ยวข้องให้มีมาตรฐาน และสอดคล้องกับความต้องการของนักท่องเที่ยวให้มากที่สุด นอกจากนี้การพัฒนายังต้องสัมพันธ์กับวิถีการดำเนินชีวิตที่เปลี่ยนไป กระแสการท่องเที่ยว และยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวของประเทศด้วย (วรรณวีร์ บุญคุ้ม และคณะ, 2566: 1-11) โดยการพัฒนาพื้นที่การท่องเที่ยวนั้นสามารถใช้กรอบการประเมินของ ยุทธศักดิ์ ฉัตรแก้วนภานนท์, และทรงสุข บุญทาวงค์ (2566: 150) เป็นแนวทางการพัฒนา ได้แก่ กรอบด้านศักยภาพพื้นที่ และกรอบด้านความสามารถทางการตลาดของพื้นที่ สำหรับการจัดการท่องเที่ยวให้มีมาตรฐานนั้นต้องวิเคราะห์ถึงองค์ประกอบทางการท่องเที่ยว หรือ 5As ตามแนวคิดของ Dickman มีดังนี้ 1) ความดึงดูดใจ (attraction) 2) ที่พัก (accommodation) 3) สิ่งอำนวยความสะดวก (amenity) 4) ความสามารถเข้าถึง (accessibility) และ 5) กิจกรรมการท่องเที่ยว (activity) ซึ่งองค์ประกอบเหล่านี้ ทุกพื้นที่การจัดการท่องเที่ยวจะต้องร่วมมือกับภาครัฐวางแผนการพัฒนาให้มีศักยภาพอย่างต่อเนื่อง ส่วนปัจจัยที่นักท่องเที่ยวใช้พิจารณาเข้ามาท่องเที่ยวนั้นมีดังนี้ 1) ปัจจัยด้านแหล่งท่องเที่ยว จากภาพลักษณ์ การมีอัตลักษณ์ ที่พักแรม เรื่องราวท้องถิ่น ความคุ้มค่า การเข้าถึงได้ง่าย และความสะดวกสบาย (Radzuwan, Abdullah, & Rasid, 2023: 63-71; ยุทธศักดิ์ ฉัตรแก้วนภานนท์, และทรงสุข บุญทาวงค์, 2566: 150) 2) ปัจจัยด้านวัฒนธรรมที่ช่วยสร้างประสบการณ์สุนทรียภาพจากเอกลักษณ์ทรัพยากรท่องเที่ยว ร่วมกับเวลา สภาพแวดล้อม เสียงอย่างสมดุล หลากหลายที่สร้างความรู้สึกแปลกใหม่ (Kirillova et al., 2014: 282-293) และ 3) ปัจจัยด้านการบริหารจัดการคน พื้นที่ กิจกรรมท่องเที่ยว สิ่งอำนวยความสะดวกที่ตอบสนองความประทับใจและความปลอดภัยตามมาตรฐานการท่องเที่ยว (ยุทธศักดิ์ ฉัตรแก้วนภานนท์, และทรงสุข บุญทาวงค์, 2566: 145-159)

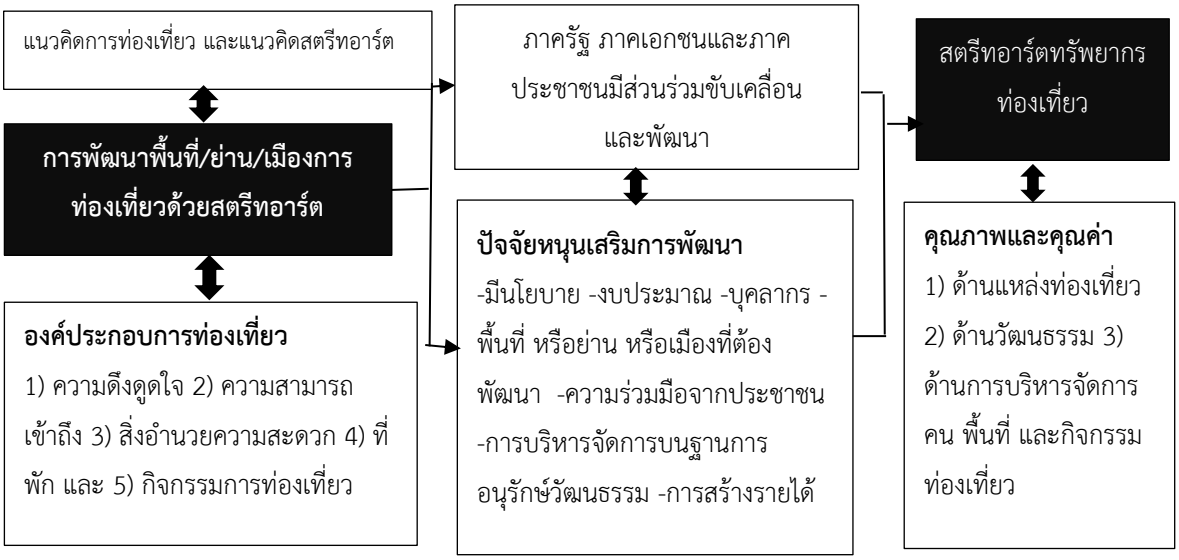
2. แนวคิดสุนทรียศาสตร์การท่องเที่ยว คำว่า “สุนทรียศาสตร์การท่องเที่ยว” (tourism aesthetics) เป็นศาสตร์ด้านคุณค่าที่มีลักษณะสหวิทยาการ ได้แก่ ภูมิศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ภูมิทัศน์ วรรณกรรม วัฒนธรรม ศาสนา ประเพณี จิตรกรรม ประติมากรรม ดนตรี การเต้นรำ และหัตถกรรม (Obasi, 2015: 48-56) การนำแนวคิดดังกล่าวมาพัฒนาพื้นที่การท่องเที่ยว จะส่งผลให้พื้นที่ทางกายภาพ

สวยงาม จึงสร้างกระทบต่อความรู้สึกพึงพอใจ และสุนทรียภาพของนักท่องเที่ยวได้ (Radzuwan, Abdullah, & Rasid, 2023: 63-71) ดังนั้นเพื่อให้นักท่องเที่ยวได้เข้ามาท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง จึงต้องใช้คุณค่าของทรัพยากรท่องเที่ยว เช่น ประวัติศาสตร์ และภูมิปัญญาท้องถิ่นเข้ามาจัดการภาพลักษณ์ และสร้างเรื่องราวใหม่ให้แตกต่าง ดังที่ ยุทธศักดิ์ ฉัตรแก้วนภานนท์, และทรงสุข บุญทาวงค์ (2566: 149) กล่าวว่า แหล่งท่องเที่ยวที่จูงใจนักท่องเที่ยวนั้นต้องมีการพัฒนาทรัพยากรท่องเที่ยวด้วยคิดสร้างสรรค์และรูปแบบการท่องเที่ยวที่สอดคล้องกับบริบท และการจัดการท่องเที่ยวในพื้นที่การท่องเที่ยวนั้น อย่างไรก็ดีทุกภาคส่วนจะต้องร่วมมือกันลงทุนพัฒนาเมืองโดยการพัฒนาด้วยสตรีทอาร์ตให้สอดคล้องกับกระแสการท่องเที่ยว และความต้องการของนักท่องเที่ยว

3. สตรีทอาร์ตในพื้นที่การท่องเที่ยว กล่าวถึงสตรีทอาร์ตในอดีตที่ผ่านมานั้นมีจุดเริ่มต้นจากความต้องการสะท้อนมุมมองส่วนตัว อารมณ์โกรธ และการวิพากษ์ต่อประเด็นทางสังคม การเมือง และเศรษฐกิจของกลุ่มบุคคลที่ไม่ได้รับความเป็นธรรม หรือ ศิลปินในกลุ่มประเทศตะวันตก (Crespi-Vallbona, & Mascarilla-Miro, 2021: 422-436) ด้วยการสื่อสารผ่านข้อความ ภาพ หรือข้อความประกอบภาพที่มีลักษณะขบถต่อความงามทางศิลปะบนพื้นที่สาธารณะ และพื้นที่ที่ไม่ได้รับอนุญาต เพื่อการบอกเล่าความรู้สึกที่มีต่อสังคม ผลจากการก้าวข้ามผ่านยุคสมัยทำให้สตรีทอาร์ตถูกนำมาใช้กับการท่องเที่ยวด้วยการเป็นฉากทัศน์ของเมืองที่มีความงามของเรื่องราวและกาลเวลา ซึ่งหลายประเทศตะวันตกได้พัฒนาสตรีทอาร์ตให้เป็นแหล่งเรียนรู้เชิงพิพิธภัณฑ์ และแกลเลอรี่มีชีวิต (Irvine, 2012: 235-278) กล่าวได้ว่า สตรีทอาร์ตเป็นทรัพยากรท่องเที่ยวหนึ่งที่นักท่องเที่ยวใช้เป็นข้อมูลตัดสินใจเข้ามาท่องเที่ยวเพื่อค้นหาประสบการณ์ใหม่ให้กับชีวิต ผ่านการสัมผัสกับสภาพแวดล้อม ผู้คน สถาปัตยกรรม ศิลปกรรม หรือโครงสร้างของเมืองที่ถูกจัดการอย่างเป็นระบบ สตรีทอาร์ตจึงมีความสำคัญต่อแหล่งท่องเที่ยวในหลากมิติ ได้แก่ 1) มิติการสร้างประสบการณ์ทางสุนทรียภาพผ่านเนื้อหาเรื่องราววิถีชีวิตชุมชน วัฒนธรรม ความเชื่อ พิธีกรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี ที่มีการจัดการผสมผสานอย่างสวยงามและลงตัว (Kirillova et al., 2014: 282-293) 2) มิติการสร้างบรรยากาศเมืองท่องเที่ยวให้ดึงดูดใจ จากตำแหน่งและรายละเอียดของสตรีทอาร์ตร่วมกับวิถีชีวิตผู้คน สิ่งอำนวยความสะดวก เช่น ที่พัก ร้านอาหาร พิพิธภัณฑ์ อาคารสถาปัตยกรรมที่คนชุมชนยังคงใช้ประโยชน์ตามปกติ (Nomeikaite, 2023: 569-588) 3) มิติการพัฒนาย่านเศรษฐกิจและวัฒนธรรม โดยมีผลิตภัณฑ์ทางวัฒนธรรมจำหน่าย จึงเป็นการกระจายรายได้ให้กับชุมชน และยังช่วยกระตุ้นการอนุรักษ์วัฒนธรรมด้วย และ 4) มิติการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน เช่น ถนน และบริการขนส่งที่มีคุณภาพ (Radzuwan, Abdullah, & Rasid, 2023: 63-71)

อย่างไรก็ดีการพัฒนาสตรีทอาร์ตเป็นเมืองท่องเที่ยวจะช่วยขับเคลื่อนเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมได้ ซึ่ง ภาครัฐจะต้องระดมความคิดเห็นและร่วมวิเคราะห์เรื่องราวหลากมิติ เช่น มิติการสร้างเมืองใหม่ มิติของย่าน หรือพื้นที่ที่จะพัฒนา มิติความต้องการของนักท่องเที่ยว มิติด้านเศรษฐกิจ มิติด้านวัฒนธรรม มิติกระแสการท่องเที่ยว (Crespi-Vallbona, & Mascarilla-Miro, 2021: 422-436)

มิติการมีส่วนร่วมเพื่อสร้างความรู้สึกเป็นเจ้าของ และมิติการบริหารจัดการพื้นที่อย่างยั่งยืน (Nomeikaite, 2023: 569-588) จากที่กล่าวมาแหล่งท่องเที่ยวที่มีคุณภาพนั้นเกิดจากการพัฒนาอย่างมีระบบโดยเน้นการมีส่วนร่วมของคนในพื้นที่ร่วมพัฒนาตามองค์ประกอบการท่องเที่ยว โดยใช้แนวคิดการท่องเที่ยว และแนวคิดสตรีทอาร์ตเข้ามาเป็นส่วนผสมร่วมบริหารจัดการท่องเที่ยว โดยมีภาครัฐ ภาคเอกชน และประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมขับเคลื่อน ซึ่งมีปัจจัยสำคัญ ได้แก่ นโยบายจากภาครัฐ งบประมาณ การบริหารจัดการ พื้นที่ การมีส่วนร่วมจากคนในพื้นที่ และเครือข่าย ส่วนคุณภาพ และคุณค่าของสตรีทอาร์ตที่เกิดขึ้นนั้นจะทำให้แหล่งท่องเที่ยวสามารถดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยวเข้ามาสัมผัส และเรียนรู้เรื่องราวทางวัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิต ศิลปกรรม หัตถกรรม อาหารเฉพาะถิ่น รวมถึงการสร้างการรับรู้คุณค่าความงามของร้านอาหาร ร้านกาแฟ โรงแรม ที่พัก ที่ถูกพัฒนาขึ้นจากความดั้งเดิม ด้วยการบริหารจัดการพื้นที่ คน และกิจกรรมท่องเที่ยวอย่างเป็นระบบและสร้างสรรค์ด้วย (ภาพที่ 1)

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดของบทความ

สตรีทอาร์ตกับพื้นที่การท่องเที่ยวจังหวัดเลย

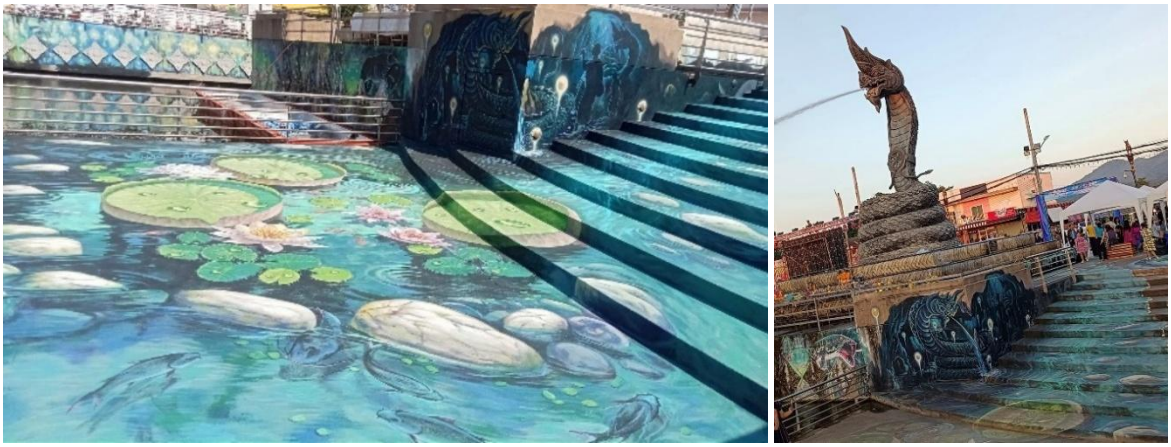
1. สตรีทอาร์ตกับการสร้างพื้นที่การท่องเที่ยวจังหวัดเลย

ปัจจุบันภาครัฐ ภาคเอกชน และประชาชนได้เห็นความสำคัญของสตรีทอาร์ตที่ช่วยสร้างบรรยากาศและขับเคลื่อนการท่องเที่ยวของจังหวัดเลย ดังปรากฏให้เห็นว่ามีความร่วมมือกันจัดหา และจัดสร้างสตรีทอาร์ตบนพื้นที่สาธารณะ และพื้นที่เอกชนใช้สตรีทอาร์ตสร้างการรับรู้ให้กับนักท่องเที่ยว พบว่ามี 5 พื้นที่ ดังนี้ พื้นที่อำเภอเมืองเลย มีจำนวน 2 พื้นที่ในย่านที่มีนักท่องเที่ยวและกิจกรรมทางสังคมของคนในจังหวัดเลย คือ (1) พื้นที่ชุมชนบ้านแฮ่ เป็นย่านชุมชนเก่าแก่ที่มีการรื้อฟื้นวัฒนธรรม วิถีชีวิต และตลาดชุมชนให้กลับมามีชีวิต จุดเด่นคือการตั้งอยู่ริมแม่น้ำหมันที่เป็นชุมชนโบราณ โดยศิลปินกลุ่มเลย

ตามเลยได้ร่วมมือกับชุมชนสร้างสตรีทอาร์ตแสดงภาพวิถีชีวิตงานบุญเดือนหก (ภาพที่ 2) การกวนข้าวทิพย์ การทอผ้าฝ้าย วิถีการเลี้ยงช้าง การละเล่นของเด็ก และ (2) พื้นที่ลานพญานาคปู่ไหลคำมาตั้งอยู่ใจกลางเมืองเลย เป็นพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ และพื้นที่สาธารณะที่ภาครัฐใช้จัดกิจกรรมทางสังคม จุดเด่นคืออยู่ใกล้ถนนคนเดิน ถนนอาหาร พิพิธภัณฑ์ร้านอาหาร โรงแรม และสถานที่ราชการ ซึ่งศิลปินและภาครัฐได้ร่วมมือกันสร้างสตรีทอาร์ตบริเวณบนพื้น บันได และผนังรอบฐานประติมากรรมพญานาคเป็นเรื่องราวตำนานภูบ่อบิด วัฒนธรรมผีตาโขน ผีขนน้ำ ผีบุ้งเต้า แหล่งน้ำธรรมชาติ และภูมิทัศน์ของจังหวัดเลย (ภาพที่ 3)

ภาพที่ 2 (ซ้าย) รั้วด้านบ้านในชุมชนบ้านแฮ่ที่เขียนเรื่องการกวนข้าวทิพย์ (ขวา) งานบุญเดือนหก
ที่มา (ภาพถ่ายโดยผู้เขียน)

ภาพที่ 3 (ซ้าย-ขวา) บริเวณพื้น บันไดและผนังเป็นภาพบัวในแม่น้ำและตำนานภูบ่อบิด
ที่มา (ภาพถ่ายโดยผู้เขียน)

พื้นที่อำเภอด่านซ้าย มีการสร้างสตรีทอาร์ตขึ้นมาในพื้นที่ที่นักท่องเที่ยวสามารถมองเห็น และเข้าไปร่วมถ่ายภาพใช้เป็นจุดเช็คอิน (Check-in Point) มี 3 พื้นที่คือ 1) พื้นที่ปั๊มน้ำมัน อำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลยที่ใช้บริเวณกำแพงทำการวาดภาพเรื่องราวงานบุญหลวง โดยมีผีตาโขนเป็นจุดเด่นบนผนังที่ได้แสดงลีลาการเคลื่อนไหว และศิลปินใช้สีสดใส (ภาพที่ 4) 2) พื้นที่สนามอำเภอด่านซ้าย ด้วยประติมากรรมผีตาโขน จัดตกแต่งที่บริเวณพื้นที่สนามหญ้าด้านหน้าของที่ว่าการอำเภอด่านซ้าย (ภาพที่ 5) และ 3) พื้นที่ลานจอดรถวัดโพนชัย นำเสนอภาพผีตาโขนและการละเล่นงานบุญหลวง ที่จัดขึ้นตลอดช่วงเวลา 3 วันให้เป็นจุดเด่น สำหรับงานบุญหลวงนั้นเป็นประเพณีท้องถิ่นที่ถูกเชื่อมโยงเข้ากับการท่องเที่ยว โดยใช้ผีตาโขนเป็นจุดขาย ซึ่งผีตาโขนนั้นเป็นผีป่าที่เคยปรนนิบัติพระเวสสันดร นางมัทรี กัณหาและชาลีต้องการเดินทางมาส่งพระเวสสันดรเข้าเมือง แต่เหล่าผีป่าต่างเกรงว่าเมื่อชาวบ้านเมื่อเห็นแล้วจะกลัว จึงหาหวดนึ่งข้าวเหนียว เสื้อผ้าเก่ามาปิดคลุมร่างกาย ซึ่งชาวบ้านจะทำผีตาโขนเข้าร่วมวันแรกที่บ้านเจ้ากวนในฐานะจิตวิญญาณของชุมชน วันที่ 2 เข้าร่วมขบวนแห่ และวันที่ 3 คือการนำผีตาโขนไปทิ้งที่แม่น้ำหมันเพื่อปล่อยเคราะห์ออกไปจากชุมชน ปัจจุบันความเชื่อคลายตัวลง ผีตาโขนจึงถูกทำให้มีลักษณะร่วมสมัยและแปลกตามากยิ่งขึ้น

ภาพที่ 4 (ซ้าย-ขวา) บริเวณกำแพงภายในปั๊มน้ำ ปตท.อำเภอด่านซ้าย วาดภาพระบายสีเรื่องราวเกี่ยวกับงานบุญหลวง โดยมีผีตาโขน ผู้คนและทิวทัศน์ของชุมชนเป็นองค์ประกอบหลัก
ที่มา (ภาพถ่ายโดยผู้เขียน)

ภาพที่ 5 (ซ้าย-กลาง-ขวา) งานประติมากรรมผีตาโขนบริเวณสนามกีฬาด้านหน้าที่ว่าการอำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย

ที่มา (ภาพถ่ายโดยผู้เขียน)

พื้นที่อำเภอเชียงคาน ใช้สตรีทอาร์ตสร้างบรรยากาศการท่องเที่ยวท่ามกลางจุดการท่องเที่ยวหลักที่นักท่องเที่ยวเข้าถึงได้ง่ายและสะดวก 2 พื้นที่ คือ 1) บริเวณถนนคนเดิน เป็นวาดภาพระบายสีเรื่องราวผีขนน้ำบนผนังอาคารไม้ที่เป็นร้านนวดแผนโบราณ ส่วนบริเวณลานสาธารณะชายโขงนั้นมีงานประติมากรรมผีขนน้ำติดตั้งอยู่ 3 ตัว เพื่อให้นักท่องเที่ยวถ่ายภาพเป็นที่ระลึก (ภาพที่ 6) และบริเวณบันไดทางลงแม่น้ำโขง เขียนเรื่องราววิถีชีวิตชาวประมงริมแม่น้ำโขง ภาพมีลักษณะ 3 มิติที่นักท่องเที่ยวเข้าไปมีปฏิสัมพันธ์ได้ 2) บริเวณแก่งคุดคู้เป็นผลงานประติมากรรม ตกแต่งบริเวณรอบอาคารพิพิธภัณฑ์เชียงคาน มีเรื่องราวผีขนน้ำ เป็นงานประเพณีการทำบุญเลี้ยงบ้าน โดยมีร่างทรงที่เรียกว่า “บัวนาง” เป็นผู้ติดต่อกับ “เจ้าปู่จิรมานพ” ก่อนการจัดงาน จะมีการเข้าทรงสอบถามถึงความต้องการของเจ้าปู่ถึงจำนวนผีขนน้ำให้เข้าร่วมพิธีกรรมสักการะ เป้าหมายคือเจ้าปู่จิรมานพร่วมฟ้อนกับผีขนน้ำ เพื่อให้เจ้าปู่พึงพอใจและคุ้มครองลูกหลานให้อยู่เย็นเป็นสุข จากนั้นจึงร่วมแห่ขบวนบั้งไฟไปยังวัดโพธิ์ศรี เพื่อเตรียมนำบั้งไฟไปจุดท้ายหมู่บ้าน ส่วนเรื่องจิ่งขึ่งดังแดงเป็นนิทานพื้นบ้านที่เล่าถึงพรานป่าที่มีรูปร่างสูงใหญ่ตามล่าควายเงิน จนพลาดท่าเสียชีวิตที่แก่งคุดคู้ริมแม่น้ำโขง

ภาพที่ 6 (ซ้าย) ประติมากรรมผีขนน้ำบริเวณถนนชายโขง (ขวา) ภาพวาดระบายสีบนผนังบ้านเก่าเส้นถนนคนเดินเชียงคาน อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย
ที่มา (ภาพถ่ายโดยผู้เขียน)

ส่วนพื้นที่อำเภอปากชมนั้น สตรีทอาร์ตถูกนำเสนอการวาดภาพระบายสีมีเนื้อหาเรื่องราวเกี่ยวกับพญาอนันตนาคราช 9 เศียรในโลกใต้บาดาล ทั้งนี้ต้องการสื่อสารให้เห็นถึงคุณลักษณะพิเศษขององค์พญานาคสีขาว ถูกเขียนขึ้นบริเวณฐานประติมากรรมพญานาค ที่หล่อด้วยโลหะบรอนซ์ ความสูง 18.9 เมตร โดยหันเศียรพญานาคไปยังประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป.ลาว) มีแม่น้ำโขงกั้นพรมแดน ซึ่งตั้งอยู่บริเวณลานสวนสาธารณะอำเภอปากชม ชาวบ้านเชื่อว่า “พญาอนันตนาคราช” เป็นพระราชพาหนะคู่พระบารมีของ “พระนารายณ์” จึงทำให้ประชาชนได้รับรู้ และเข้าถึงความเชื่อความศรัทธาในฐานะสิ่งศักดิ์สิทธิ์ของท้องถิ่นได้ชัดเจนขึ้น (ภาพที่ 7)

ภาพที่ 7 (ซ้าย) ภาพร่างต้นแบบภาพวาดระบายสีบริเวณฐานประติมากรรมพญาอนันตรนาคาธิบดี (ขวา) ภาพวาดระบายสีบริเวณทางเดินไปยังลานพญานาคและแม่น้ำโขง อำเภอปากชม จังหวัดเลย
ที่มา (ภาพถ่ายโดยผู้เขียน)

ภาพที่ 8 (ซ้าย-กลาง-ขวา) ผีบุ้งเต้า ตั้งแสดงอัตลักษณ์ของพื้นที่วัฒนธรรมอำเภอภูเรือ จังหวัดเลย
ที่มา (ภาพถ่ายโดยผู้เขียน)

พื้นที่อำเภอภูเรือ มีการสร้างสตรีทอาร์ตลักษณะวาดภาพระบายสีรูปผีบุ้งเต้าบนโอ่งน้ำขนาดใหญ่ ตั้งอยู่บริเวณอำเภอเรือ นักท่องเที่ยวสามารถรับรู้ทางการมองเห็นได้อย่างชัดเจน (ภาพที่ 8) โดยนำเรื่องราวมาจากวัฒนธรรมผีบุ้งเต้าบ้านไฮตาก อำเภอภูเรือ จังหวัดเลย ที่ปราชญ์ท้องถิ่นได้แนวความคิดมาจากทวารบาลยักษ์หน้าอุโบสถ ได้นำมาสร้างรูปแบบหน้ากากบนผลน้ำเต้าที่เป็นผลผลิตทางการเกษตรที่จำหน่ายไม่ได้ มีรูปทรงไม่สวยงาม โดยวัฒนธรรมผีบุ้งเต้าได้ถูกเชื่อมโยงเข้ากับงานประเพณีสักการะพระพุทธนาวาบรรพตบนยอดภูเรือ ซึ่งจัดในวันที่ 15 เมษายน โดยชาวบ้านจะนำผีบุ้งเต้ามาประดับไว้บริเวณยอดทุง เพื่อนำไปปักรอบองค์พระพุทธนาวาบรรพตทั้ง 4 ด้าน เพื่อแสดงนัยถึงการปกป้อง และการคุ้มครองชาวบ้านอำเภอภูเรือให้อยู่เย็นเป็นสุข

2. ปัญหาของสตรีทอาร์ตในพื้นที่การท่องเที่ยว

สตรีทอาร์ตในพื้นที่การท่องเที่ยวจังหวัดเลย มีประเด็นปัญหาเกี่ยวกับจำนวนสตรีทอาร์ตในแต่ละพื้นที่มีน้อย มีขนาดเล็ก จุดของสตรีทอาร์ตอยู่ไกลกันไม่เชื่อมโยงให้เป็นเอกภาพ มีเฉพาะการวาดภาพระบายสี รูปแบบไม่เด่นชัด และไม่น่าสนใจ วิธีการสร้างสรรค์ยังไม่ทันสมัยตามกระแสการเปลี่ยนแปลง ขาดการพัฒนาพื้นที่สตรีทอาร์ตให้เป็นย่านท่องเที่ยว ซึ่งทำให้นักท่องเที่ยวเกิดความรู้สึกถึงความไม่คุ้มค่าเมื่อเข้าไปท่องเที่ยวนั้น จากการศึกษาเงื่อนไข และปัญหาของสตรีทอาร์ตในแหล่งการท่องเที่ยของจังหวัดเลยว พบว่า มีประเด็นดังนี้ 1) การสร้างสตรีทอาร์ตในพื้นที่สาธารณะต้องดำเนินการขออนุญาตก่อน 2) การถูกลบหรือการทาสีทับจากบุคคลที่ไม่เห็นด้วย 3) บางพื้นที่ที่ได้รับอนุญาตอาจถูกจำกัดพื้นที่ รูปแบบการแสดงออก และเนื้อหาที่ไม่สอดคล้องกับความต้องการของศิลปิน และพื้นที่ 4) สตรีทอาร์ตที่ถูกสร้างสรรค์บนพื้นที่เอกชน อาจมีปัญหาความไม่ชอบ หรือการยกเลิกขึ้น เมื่อสร้างสตรีทอาร์ตมาได้ระยะหนึ่ง 5) การใช้วัสดุ เช่น สีสเปรย์อาจกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและผู้คนรอบพื้นที่ 6) รูปแบบและเรื่องราว

สตรีทอาร์ตจะส่งผลต่อการตีความหมายผิดพลาดของผู้คน 7) ความเก่า เช่น สีซีดจาง ร่อน กะเทาะส่งผลต่อบรรยากาศพื้นที่ 8) ขาดการดูแล เนื่องจากผลกระทบของสภาพแวดล้อม เช่น แสงแดด ฝน หรือสภาวะการก่อสร้างในพื้นที่ และ 9) การขาดงบประมาณ และบุคคลากรเพื่อการดูแล ซ่อมแซม และรักษาผลงานที่เสียหาย

ดังนั้นการเข้าใจถึงเงื่อนไขและปัญหาของสตรีทอาร์ตทุกมิติจากภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชนจะช่วยให้พื้นที่เมืองท่องเที่ยวได้ถูกพัฒนาด้วยสตรีทอาร์ตอย่างมีคุณภาพ มีคุณค่า มีความหมายต่อคนในพื้นที่ และนักท่องเที่ยว ทั้งนี้สิ่งสำคัญที่จะช่วยลดเงื่อนไข และข้อจำกัดได้นั้นต้องสร้างการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน ด้วยการสร้างความร่วมมือร่วมใจกันค้นหารูปแบบวางแผนดำเนินการพัฒนาพื้นที่ใหม่ด้วยสตรีทอาร์ตจะทำให้ได้ทรัพยากรท่องเที่ยวใหม่ที่มีประโยชน์ต่อเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม (ปภณ กมลวุฒิพงศ์, 2566: 1-13)

แนวทางการพัฒนาเมืองท่องเที่ยวด้วยสตรีทอาร์ต

1. แนวทางการพัฒนาสตรีทอาร์ตเป็นทรัพยากรท่องเที่ยวจังหวัดเลย

ทรัพยากรท่องเที่ยว คือ สิ่งดึงดูดใจในพื้นที่การท่องเที่ยว ทั้งที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติและที่มนุษย์สร้างขึ้น เป็นองค์ประกอบของเมืองท่องเที่ยวที่ช่วยสร้างบรรยากาศ สีสันทางสายตาที่สร้างการรับรู้และติดอยู่ในความทรงจำได้อย่างยาวนานจากลักษณะการสร้างสรรค์ รูปแบบการนำเสนอ และเรื่องราวที่สื่อสารออกมา ส่วนคำว่า “สตรีทอาร์ตในฐานะทรัพยากรท่องเที่ยว” หมายถึง แหล่ง หรือ พื้นที่หรือย่านการท่องเที่ยวที่นักออกแบบเมือง และศิลปินสร้างสรรค์ และปรับภาพลักษณ์ จนมีลักษณะแปลกใหม่ สวยงามโดยเป็นส่วนหน่งของวิถีชีวิตผู้คนในชุมชน (ไทยโรจน์ พวงมณี, 2568: 3-4) ซึ่งบริเวณที่ตั้งของสตรีทอาร์ตนั้นต้องมีสิ่งอำนวยความสะดวก เช่น โรงแรม ร้านอาหาร ร้านกาแฟ สถานีบริการน้ำมัน และวัด โดยกลุ่มการจัดการท่องเที่ยวสามารถใช้ประโยชน์จากสตรีทอาร์ตด้วยการนำมาบริหารจัดการและจัดกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยว อันจะส่งผลต่อการสร้างรายได้และเศรษฐกิจให้กับจังหวัดได้ สำหรับแนวทางการพัฒนาสตรีทอาร์ต มีแนวทางดังนี้ 1) จัดสร้าง หรือแสวงหาพื้นที่ย่านการค้าของภาครัฐและเอกชนที่มีศักยภาพต่อการท่องเที่ยว โดยวิเคราะห์พื้นที่ วิถีชีวิตของผู้คน เศรษฐกิจ ประเพณี และวัฒนธรรม 2) สร้างความร่วมมือระหว่างภาครัฐ เอกชนและประชาชน เพื่อระดมความคิดเพื่อการวิเคราะห์ การสังเคราะห์ การหารูปแบบสตรีทอาร์ตที่เหมาะสม มีความแปลกใหม่และทรงพลัง โดยไม่ซ้ำกับพื้นที่อื่น 3) กำหนดเรื่องราวเฉพาะท้องถิ่น เช่น ประวัติศาสตร์เชิงพื้นที่ วิถีชีวิต วัฒนธรรม และประพณี 4) มีรูปแบบเชิงปฏิสัมพันธ์กับนักท่องเที่ยวที่มากกว่าการยืนดู 5) รูปลักษณ์ที่ยิ่งใหญ่ทรงพลังสื่อความหมายได้ลึกซึ้ง เช่น การสะท้อนปรัชญา สังคม และการอนุรักษ์ 6) ต้องสามารถเปลี่ยนแปลงและพัฒนาให้มีรูปแบบงานใหม่ ๆ ได้ตลอดเวลา หรือมีงานหมุนเวียน 7) ตั้งอยู่ในพื้นที่ปลอดภัยและเข้าถึงได้

ง่าย และสะดวก โดยทำเป็นเส้นทาง Street art walking tour และ 8) มีการกำหนดผู้รับผิดชอบดูแล ซ่อมแซม การจัดกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงศิลปะ และผู้นำเที่ยวด้วย

2. บทบาทของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องร่วมพัฒนาเมืองท่องเที่ยวด้วยสตรีทอาร์ต

สตรีทอาร์ตในพื้นที่เมืองท่องเที่ยวจะใช้วิธีการสร้างระบบสัญลักษณ์เพื่อการสื่อสารด้วยการแทนค่าจากความจริงแท้ขององค์ประกอบในพื้นที่สู่จินตนาการใหม่ที่เร้าใจมากกว่า (Obasi, 2015: 48-56) ดังนั้นพื้นที่การท่องเที่ยวที่มีสตรีทอาร์ตจึงเป็นองค์ประกอบสำคัญที่จะช่วยส่งผ่านตัวตนให้นักท่องเที่ยวได้ร่วมรับรู้ความงาม ความสนุกสนานที่จะช่วยตอบสนองประสบการณ์ทางสุนทรียภาพได้อย่างสูงสุด (Nomeikaite, 2023: 569-588) การสร้างสตรีทอาร์ตต้องสัมพันธ์และผสมผสานกับสิ่งที่มีอยู่เดิม เช่น อาคารสถาปัตยกรรมดั้งเดิม ผู้คน สวนสาธารณะ ร้านค้า ร้านอาหาร ร้านกาแฟ ร้านขายของที่ระลึก โรงแรมหรือสถานที่ราชการให้เป็นหนึ่งเดียวกัน (องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษ เพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน องค์การมหาชน, 2565: ออนไลน์) มีการพัฒนาระบบสาธารณูปโภค การตกแต่งพื้นที่ และสภาพแวดล้อมให้สัมพันธ์กับการใช้ประโยชน์ของนักท่องเที่ยว และคนในชุมชน (Nomeikaite, 2023: 569-588) ส่วนมิติของบทบาทผู้เกี่ยวข้อง มีดังนี้

2.1 มิติของภาครัฐ มีบทบาทหลักดังนี้ (1) กำหนดนโยบาย สนับสนุนโครงสร้างพื้นฐาน และสร้างระบบบริหารจัดการที่เอื้อต่อการเติบโตเป็นเมืองที่ต้องใช้ศิลปะขับเคลื่อนการท่องเที่ยว (2) การจัดสรรงบประมาณ หรือจัดให้มีโครงการสนับสนุนศิลปินมาร่วมสร้างสตรีทอาร์ต และร่วมสร้างงานศิลปะในย่านแหล่งท่องเที่ยว เช่น ในเขตเทศบาลเมืองเลยที่เป็นย่านเมืองเก่า หรือเส้นถนนคนเดินเชียงคาน (3) กำหนดแนวปฏิบัติ กฎหมาย หรือข้อบังคับที่ง่ายต่อพัฒนาพื้นที่สาธารณะที่ไม่ได้ใช้ประโยชน์ (4) การสนับสนุนโครงการอบรม หรือการพัฒนาบุคลากรด้านสตรีทอาร์ตและด้านศิลปะ และ (5) การสร้างเครือข่ายภาครัฐ เอกชน และชุมชนร่วมมือพัฒนาพื้นที่การท่องเที่ยว

2.2 มิติของภาคเอกชน มีบทบาทหลักดังนี้ (1) สนับสนุนงบประมาณให้กับศิลปินกลุ่มเลยตามเลย หรือการจัดกิจกรรมประกวดแข่งขันโดยให้โรงเรียน หรือสถาบันทางศิลปะในจังหวัดเลยได้สร้างสรรค์สตรีทอาร์ต (2) การจัดทำแคมเปญการตลาดด้วยการใช้สตรีทอาร์ตสื่อสารไปยังกลุ่มไปหมายภายในจังหวัดและนอกพื้นที่ (3) การจัดสรรพื้นที่ให้ศิลปินใช้สร้างสรรค์สตรีทอาร์ตใหม่ ๆ (4) การสนับสนุนชุมชนเพื่อกำหนดเป็นย่านการท่องเที่ยว โดยใช้สตรีทอาร์ตเชื่อมพื้นที่ หรือจุดการท่องเที่ยว พื้นที่ผลผลิตและจำหน่ายสินค้าทางวัฒนธรรมด้วย และ (5) การสร้างเครือข่ายธุรกิจในจังหวัดและนอกจังหวัดเพื่อร่วมกันขับเคลื่อนการเป็นเมืองท่องเที่ยว

2.3 มิติของชุมชน มีบทบาทหลักดังนี้ (1) การเข้าร่วมคิดและออกแบบรูปแบบสตรีทอาร์ตให้สอดคล้องกับรูปแบบที่นักท่องเที่ยวสนใจ สภาพพื้นที่และย่านการท่องเที่ยว (2) การร่วมปกป้องดูแลสตรีทอาร์ตให้มีสภาพสมบูรณ์ (3) การสร้างเครือข่ายกลุ่มผู้สื่อความหมายชุมชนเพื่อใช้เล่าเรื่องราวเมืองท่องเที่ยวผ่านสตรีทอาร์ต และ (4) การส่งเสริมศิลปะและการสร้างสรรค์ศิลปะ

อย่างไรก็ดีการพัฒนาเมืองท่องเที่ยวด้วยสตรีทอาร์ตต้องใช้กระบวนการมีส่วนร่วมจากผู้เกี่ยวข้องให้เข้ามาดำเนินกิจกรรมทุกขั้นตอน ทั้งนี้มีเป้าหมายเพื่อให้สตรีทอาร์ตสามารถตอบโจทย์คนในท้องถิ่นและนักท่องเที่ยวบนฐานแนวคิดที่ว่า “พื้นที่แห่งการเรียนรู้และการพักผ่อนของทุกคน”

3. ขั้นตอนการพัฒนาเมืองท่องเที่ยวจังหวัดเลยด้วยสตรีทอาร์ต

แนวคิดการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนเพื่อให้เข้ามาร่วมดำเนินการพัฒนาพื้นที่การท่องเที่ยวด้วยสตรีทอาร์ตถือว่ามีความสำคัญ เนื่องจากตรีทอาร์ตต้องใช้พื้นที่สาธารณะ และพื้นที่ของเอกชน เช่น บ้านเรือน หรืออาคารแต่ละหลัง และพื้นที่ว่างที่เอื้ออำนวยต่อการสร้างบรรยากาศความเป็นเมืองท่องเที่ยว อันจะช่วยยกระดับความเป็นพื้นที่การท่องเที่ยวให้ชัดเจนขึ้น ได้แก่ 1) มิติด้านวัฒนธรรมท้องถิ่น เช่น เรื่องเล่า ตำนาน ประวัติศาสตร์ หรือวิถีชีวิตเพื่อสร้างการเรียนรู้ระหว่างคนในชุมชน ศิลปินกับคนในชุมชน และชุมชนกับนักท่องเที่ยว 2) มิติด้านเศรษฐกิจที่ภาครัฐ และเอกชนต้องร่วมมือวางแผนเส้นทาง Street Art Trail ให้นักท่องเที่ยวได้เดินชม เพื่อซื้อผลิตภัณฑ์ และการบริการท่องเที่ยว 3) มิติด้านสังคม คือชุมชนกับนักท่องเที่ยว โดยมีกิจกรรม Street Art for Social Issues, Street Art Festival, Mural Walk, Graffiti Jam 4) มิติด้านอัตลักษณ์ และแบรนด์เมือง ด้วยการพัฒนาให้เป็น “ย่านศิลปะ” หรือ “ย่านสร้างสรรค์” เน้นการสื่อสารอารมณ์ความรู้สึกผ่านป้ายสัญลักษณ์ แสงสี การดำเนินชีวิตของผู้คน กิจกรรมเชิงสร้างสรรค์ การจำหน่ายผลิตภัณฑ์ ของที่ระลึก อาหาร และเครื่องดื่ม (Crespi-Vallbona, & Mascarilla-Miro, 2021: 422-436) ดังนั้นความเป็นเมืองท่องเที่ยวที่ใช้สตรีทอาร์ตในการส่งเสริมและขับเคลื่อน จึงต้องผสมผสานความดั้งเดิม ความคิดสร้างสรรค์ และจินตนาการใหม่ให้หลอมรวมเป็นหนึ่งเดียวกัน ด้วยการใช้นักสร้างสรรค์เมืองที่มีศักยภาพมาร่วมสร้างพลวัตให้พื้นที่การท่องเที่ยว เพื่อให้เมืองท่องเที่ยวมีความแตกต่างจากพื้นที่เมืองอื่น ๆ สำหรับขั้นตอนการพัฒนาเมืองท่องเที่ยวจังหวัดเลยด้วยสตรีทอาร์ตนั้นสามารถดำเนินการได้ตามรายละเอียดของแต่ละขั้นตอนดังนี้ 1) ขั้นทำความเข้าใจนโยบาย โครงการ และการดำเนินงาน 2) ขั้นกำหนดคณะกรรมการ 3) ขั้นการประชุมกำหนดพื้นที่ รูปแบบสตรีทอาร์ต 4) ขั้นการดำเนินงาน 5) ขั้นตรวจงาน วิพากษ์และวิจารณ์เพื่อปรับปรุงแก้ไข และ 6) ขั้นนำเสนอสตรีทอาร์ตกับผู้เกี่ยวข้อง (ไทยโรจน์ พวงมณี, 2568: 12) ซึ่งผลการพัฒนาเมืองท่องเที่ยวด้วยสตรีทอาร์ตจะทำให้นักท่องเที่ยวอยู่ในพื้นที่รับประสบการณ์เชิงคุณค่าทางสุนทรียภาพได้ยาวนานขึ้น

บทสรุป

การพัฒนาสตรีทอาร์ตเป็นทรัพยากรท่องเที่ยวในพื้นที่การท่องเที่ยวจังหวัดเลยต้องเกิดจากการมีนโยบายจากภาครัฐที่ต้องการขับเคลื่อนการท่องเที่ยว ด้วยการวางตำแหน่งให้สตรีทอาร์ตมีพลังต่อการเป็นเครื่องมือส่งเสริมการท่องเที่ยว ซึ่งสตรีทอาร์ตเป็นรูปแบบงานศิลปะหนึ่งที่ถูกสร้างขึ้นร่วมกับสภาพภูมิทัศน์ทางวัฒนธรรม มีองค์ประกอบของวัตถุทางวัฒนธรรม ผู้คนและบรรยากาศที่ช่วยปลุกเร้า และกระตุ้น

ให้นักท่องเที่ยวเข้ามาสัมผัสกับคุณค่าความงาม ผลจากการพัฒนาสตรีทอาร์ตต้องสวยแบบยิ่งใหญ่ ต้องวาดภาพระบายสีเต็มพื้นที่ตึก และอาคารให้มีความยิ่งใหญ่ เต็มพื้นที่ย่าน หรือเส้นทางการท่องเที่ยว ซึ่งการแสวงหาย่านหรือพื้นที่นั้นต้องมีความเป็นเมืองที่มีประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมต้องใช้แนวคิดการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนที่เห็นความสำคัญของการพัฒนาเมืองท่องเที่ยวให้เป็นทรัพยากรที่ยิ่งใหญ่ มีความพิเศษ ด้วยการผสมผสานวัฒนธรรมเก่าและสมัยใหม่ผานการสร้างรูปแบบ จัดองค์ประกอบศิลป์ และการผสมผสานพื้นที่วิถีชีวิตกับสตรีทอาร์ตร่วมกัน เพื่อให้เกิดภาพลักษณ์ที่น่าตื่นตาตื่นใจของนักท่องเที่ยว โดยผู้เขียนเห็นว่าพื้นที่การท่องเที่ยวจังหวัดเลยนั้นมีตลาดเทศบาลเมืองเลยที่สามารถสร้างเป็นย่านและเมืองท่องเที่ยวด้วยสตรีทอาร์ตได้ เนื่องจากอยู่ในพื้นที่กลางเมือง ทำให้เชื่อมโยงไปยังสิ่งอำนวยความสะดวกอื่น ๆ เช่น วัดศรีสุทธาวาส พิพิธภัณฑ์เมืองเลย โรงแรม ภูบ่อบิด ลานพญานาค โดยมีปัจจัยที่จะส่งผลต่อความสำเร็จคือ มีกลุ่มศิลปิน สถานประกอบการที่พร้อมให้ความร่วมมือร่วมใจพัฒนา และมีกลุ่มคนรุ่นใหม่พร้อมเข้าร่วมกิจกรรมเชิงสร้างสรรค์เพื่อกระตุ้นการท่องเที่ยวของจังหวัดเลย

เอกสารอ้างอิง

ไทยโรจน์ พวงมณี. (2568). สตรีทอาร์ต: พื้นที่สุนทรียภาพกับการขับเคลื่อนพื้นที่การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมเขตเทศบาลเมืองเลย อำเภอเมือง จังหวัดเลย. *วารสารวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย, 20*(71), 1-13. https://so05.tci-thaijo.org/index.php/researchjournal-lru/article/view/276455

ปภณ กมลวุฒิพงศ์. (2566). สตรีทอาร์ตกับการพัฒนาเมือง. *วารสารพัฒนศิลป์วิชาการ,7*(1), 1-23. https://so05.tci-thaijo.org/index.php/Patanasilpa/article/view/264916

ยุทธศักดิ์ ฉัตรแก้วนภานนท์, และทรงสุข บุญทาวงค์. (2566). การสร้างแนวทางการประเมินศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเมืองเก่าลำพูน. *วารสารวิชาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม, 13*(1), 145-159. https://so07.tci-thaijo.org/index.php/HUSO-J/article/view/1016

วรรณวีร์ บุญคุ้ม, วิชิต อิ่มอารมย์, โรม วงศ์ประเสริฐ, และคณิต เขียววิชัย. (2566). กิจกรรมการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้อย่างสร้างสรรค์ในโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดเพชรบุรี. *วารสารวิชาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม, 13*(2), 1-11. https://so07.tci-thaijo.org/index.php/HUSO-J/article/view/1195

องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษ เพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน องค์การมหาชน. (2565). *Street Art ริมยม.* https://www.dasta.or.th/th/article/1338.

Crespi-Vallbona, M., & Mascarilla-Miró, O. (2021). Street art as a sustainable tool in mature tourist destinations: a case study of Barcelona. *International Journal of Cultural Policy, 27*(4), 422-436. https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/10286632.2020.1792890

Irvine, M. (2012). The work on the street: street art and visual culture. *The handbook of visual culture,* 235-278. https://www.researchgate.net/publication/369303709_The_Work_on_the_Street_Street_Art_and_Visual_Culture

Kirillova, K., Fu, X., Lehto, X., & Cai, L. (2014). What makes a destination beautiful dimensions of tourist aesthetic judgment. *Tourism management, 42,* 282-293. https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0261517713002185

Kresic, D., & Prebezac, D. (2011). Index of destination attractiveness as a tool for destination attractiveness assessment. *Tourism: An International Interdisciplinary Journal, 59*(4), 497-517. https://www.academia.edu/73770876/Index_of_destination_attractiveness_as_a_tool_for_destination_attractiveness_assessment

Nomeikaite, L. (2023). Street art, heritage and affective atmospheres. *Cultural Geographies, 30*(4), 569-588. https://journals.sagepub.com/doi/full/10.1177/14744740231161556

Obasi, N. T. (2015). Tourism aesthetics and values. *Journal Tour. Herit. Stud, 4,* 48-56. https://jths.org.ng/wp-content/uploads/2023/06/Obasi-48-56-2.pdf

Radzuwan, R., Abdullah, N. D. T., & Rasid, A. R. A. (2023). Attributes of travel destinations that affect tourists' decisions: a case of Seremban street art. *Journal of Tourism, Hospitality and Environment Management, 8*(32), 63-71. https://gaexcellence.com/jthem/article/view/2533